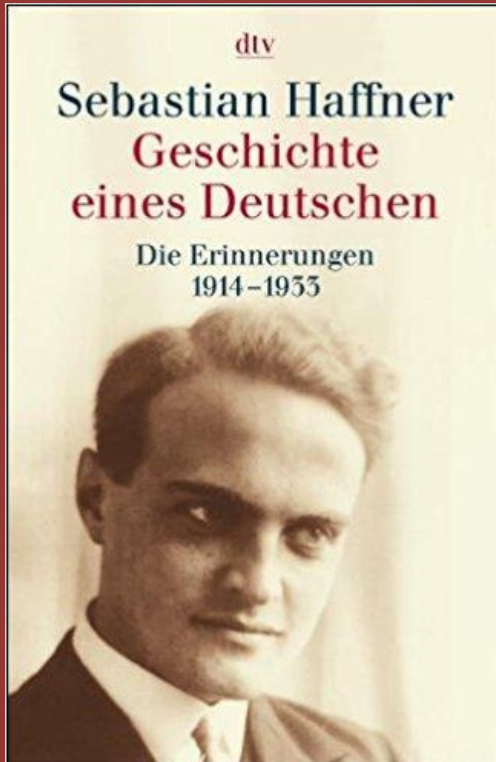

În 2018 se comemorează 80 de ani de la „noaptea de cristal”, așa cum a fost denumită, într-o încercare de minimizare, noaptea de 10 noiembrie 1938.

Iar în urmă cu 85 de ani, la 10 mai 1933, a fost ziua în care au ars cărțile în Berlin, apoi în alte orașe; în Mainz, la 23 iunie. Impactul cabaretului politico-literar în anii regimului național socialist, activ în ciuda tuturor, a fost descris de Sebastian Haffner în memoriile sale postume: „Istoria unui german”:

El vorbește liber și un pic împotriva noastră, a celor care, confrunțați cu teama de moarte și cu deznădăjduirea nu am știut să facem altceva decât să le ignorăm cât mai bine cu putință și să nu ne lăsăm tulburați din starea de confort. Cred că un cuplu de acum o sută de ani ar fi știut să facă mai mult din asta - fie doar și o noapte grandioasă de amor, născută din pericol și pierzanie. Nu am fost în stare să facem ceva special din asta și am ajuns direct în cabaret, pentru că acolo nu ne împiedica nimic: în primul rând pentru că oricum l-am fi făcut, în al doilea rând pentru a ne gândi cât mai puțin la lucrurile neplăcute. Poate părea nepăsător și fără frică, însă este probabil totuși un semn al unei oarecare slăbiciuni care arată că noi, chiar și în suferință, nu am fost la înălțimea situației. Dacă îmi este permisă generalizarea, aceasta este una dintre trăsăturile cele mai sinistre ale istoriei recente a Germaniei, în care faptelor le lipsesc făptașii,

suferințelor le lipsesc martirii, unde totul se petrece într-un fel de semi-amorțeală, cu o undă vagă, sărăcăcioasă de sentimente în spatele monstruoasă obiective: faptul că crimele sunt comise din starea unui conflict prostesc între tineri, autoumilierea și moartea morală sunt luate ca un mic eveniment neplăcut, și chiar moartea fizică prin tortură e privită doar ca „ghinion”.

Cu toate acestea, am fost lăudați peste măsură pentru indolența noastră, deoarece întâmplarea ne-a condus direct în catacombă, și acesta a fost al doilea eveniment marcant al acestei serii. Am ajuns în singurul loc public din Germania unde s-a practicat un fel de rezistență – curajoasă, spirituală și elegantă. În acea dimineață am văzut cum Curtea Supremă prusacă, din tradiția sa de patru sute de ani, a capitulat în mod dezonorant în fața naziștilor. Seara am văzut cum o mână de mici actori de cabaret din Berlin, fără nicio tradiție, a salvat onoarea glorioasă și cu grație. Curtea supremă a căzut. Catacomba a rezistat.

Omul care a condus spre victorie steagul actorilor săi - deoarece orice rezistență și păstrare a atitudinii față de supraputerea amenințătoare cu moartea este un fel de victorie – a fost Werner Finck, și acest maestru de ceremonii de cabaret își are fără îndoială locul în istoria celui de-al Treilea Reich - unul dintre puținele locuri de onoare, care pot fi atribuite în acest context. El nu arăta ca un erou, și chiar când a fost aproape unul, asta s-a întâmplat fără voia lui. Nu a fost un actor revoluționar, un ironizator sarcastic, un David cu praștia. Sufletul lui era inocent și amabil. Umorel său era delicat, dansant și volatil; armele sale principale au fost înțeleșurile duble și jocul de cuvinte, unde într-adevăr și-a dovedit virtuozitatea. A inventat ceea ce s-a numit „poanta ascunsă” – și cu cât a avansat, cu atât mai bun a devenit în arta de a-și asunde poantele. Însă convingerea nu și-a ascuns-o.

A rămas un tezaur de inocență și amabilitate într-o țară în care tocmai aceste calități se aflau pe lista de eradicare. Și în această inocență și amabilitate, ca „poantă ascunsă” se regăsea un curaj real, de neclintit. A îndrăznit să vorbească despre realitatea nazistă - în mijlocul Germaniei. În discursurile sale a vorbit despre lagărele de concentrare, despre perchezițiile la domiciliu, despre frica generală, despre minciuna generală; ironia sa avea însă ceva nespuse de tăcut, nostalgic și dezamăgit; și o forță neobișnuită de consolare.

Această zi de 31 martie 1933 a fost probabil cea mai mare seară a sa. Sala era plină de oameni, care a doua zi priveau ca într-o peșteră deschisă. Finck i-a făcut să râdă, așa cum nu a mai auzit râzând niciodată pe nimeni. A fost un râs patetic, râs de bravadă, care a lăsat în urma sa un fel de anestezie și deznădejde, iar pericolul a alimentat acest râs – nu e aproape o minune că batalioanele de asalt nu au venit mai repede, să aresteze întreaga sală? Probabil că în această seară am fi râs mai departe în vagonul verde. Într-un mod improbabil, ne-am înălțat dincolo de pericol și frică.

